

Bayer Zsolt: Kérdés

2014 február 05. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Meghalt Jancsó Miklós. A huszadik század egyik legjelent?sebb magyar m?vésze volt.

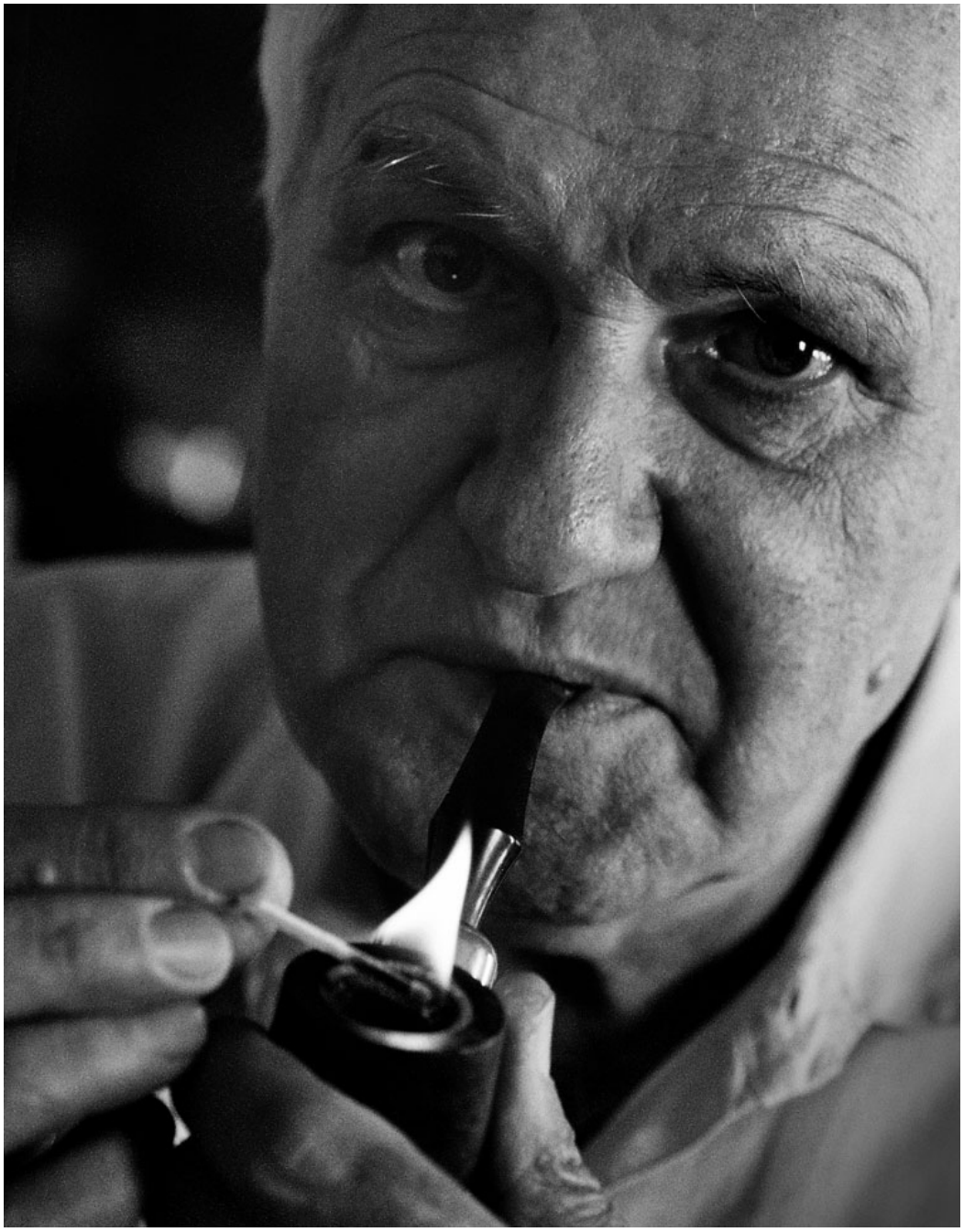
Illyés így ír magáról a Koszorúban:

„…szólni tudó más nyelveken is,

h? európaiként

mondandói miatt figyelemre,

bólintásra becsült más népek el?tt is...”

Mindez igaz Jancsóra is. S aki most, halála okán politikai szerepvállalásait emlegeti csak, nos, az nagyon rossz úton jár. Mert Jancsó igenis része az egyetemes m?vészetnek, függetlenül mindent?l, függetlenül minden egyébt?l.

Éppen ezért egy egészen más kérdést kell feltenni vele kapcsolatban. De ezt a kérdést viszont nem lehet nem feltenni. Lássuk:

Adott két m?vész, akik egyszerre indulnak, mindketten innen, az elátkozott, gyönyör?séges, rettenetes és érthetetlen Kelet-Közép-Európából. Egyikük Jancsó Miklós, másik Andrzej Wajda. Jancsó 1921-ben, Wajda

1926-ban született, Jancsó 1951-ben, Wajda 1952-ben kap filmrendez? diplomát. Az els?, nemzetközi figyelmet és sikert arató munkájuk között már nagyobb a különbség. Wajda már ’57-ben elkészíti a Csatornát, Jancsó csak nyolc év múlva, 1965-ben a Szegénylegényeket.

De mindkett? kultuszfilm lesz - bármit is jelentsen ez a furcsa és alaposan lejáratódott fogalom. S ahogy a lengyeleknek a Csatorna lesz az örök túlélés szimbóluma, úgy lesz minekünk is örök szimbólum a Szegénylegények. Örök szimbóluma a senki más számára nem felfogható magyar sorsnak. Az örök magyar h?siességnek, örök magyar árulásnak, örök magyar naivitásnak, önsorsrontó becsületességnek, ostobaságnak, örök magyar hiábavalóságnak.

Benne van Himnuszunkban a legnagyobb, legiszonyatosabb hiábavalóság:

„S ah, szabadság nem virúl

A holtnak véréb?l.”

S ugyanez van benne Jancsó filmjében, együtt a reménytelen reménnyel. És soha senki sem tudta úgy életre kelteni a végtelen magyar rónaságot, ahogyan ? tette a Szegénylegényekben.

Aztán jöttek a többi munkák, itt is, ott is. Wajda elkészíti a Márványembert és a Vasembert, nagyjából akkor, amikor Jancsó elmegy Olaszországba. Hosszabban lehetne elemezni ezeket az esztend?ket is, de most nem ez a feladat. A mostani feladat feltenni a kérdést, az egyetlen és legfontosabb kérdést. S ez a kérdés a két m?vész búcsújáról szól.

Wajda a kelet-közép-európai rendszerváltások után, m?vészi pályája lezárásaképpen elkészíti a Katynt. Jancsó ugyanekkor és lezárásképpen a Pepe-Kapa filmeket csinálja meg.

Wajda búcsúja katarzis. A Katyn katarzis. Örök érvény?, egyetemes összefoglalása a huszadik század minden iszonyatának, s benne a semmi mással össze nem téveszthet? kelet-közép-európai iszonyatnak. A Katyn nem egyszer?en méltó lezárása egy egyetemes, nagy m?vész pályájának, hanem ezen életm? megkoronázása.

Jancsó ezzel szemben teljesen eltéved a rendszerváltás után. Nem politikailag téved el, hanem m?vészileg, és ezzel együtt emberileg is. Jancsó utolsó filmjei nem egy egyetemes m?vész méltó búcsúja a pályától és az élett?l, hanem egy eltévedt, összezavarodott ember szánalmas kísérletezései.

Alig-alig van riasztóbb az utolsó Jancsó-filmek kétségbeejt? ürességénél, semmitmondásánál, hátborzongató ostobaságánál.

Jancsónak nem maradt szava, nem maradt gondolata a rendszerváltás utánra. Nem maradt ereje, nem maradt lelke a szembenézésre. Nem maradt neki más, csak a Pepe meg a Kapa. A kérdés pedig az, hogy miért?

Illyés így fejezi be az imént már idézett Koszorút:

„…köpések-

mosta, dühpírja-törölte

orcájú fiaid közül egy, íme:

szólni tudó más nyelveken is,

h? európaiként

mondandói miatt figyelemre,

bólintásra becsült más népek el?tt is:

nem léphet föl oly ünnepi polcra,

nem kaphat koszorút

oly ragyogót, amelyet, szaporán lesietve ne hozzád

vinne, ne lábad elé

tenne, mosollyal bírva mosolyra vonagló

ajkad, fölnevel?

édesanyám.”

Jancsó megkapott minden koszorút. De elfelejtette a helyét. Valami másban hitt. S ez messze túl van a politikán. Ez mélyebb, rémesebb üresség.

Nehogy mi is ilyenné váljunk. Mert akkor vége lesz mindennek.

Bayer Zsolt – magyarhirlap.hu

Tisztelt olvasók! Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkukkal" a **Flag Polgári Magazin** facebook oldalát, a következ? címen: https://www.facebook.com/flagmagazin
- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

Ajánló